

S KÝM SI PÍŠEŠ?

AKTIVITA: NAŠI (NE)ZNÁMÍ Z INTERNETU

Anotace:	Aktivita žáky seznamuje s riziky komunikace a sdílení intimních materiálů s lidmi z internetu. Cílem hodiny je ujasnit si, jak rozpoznat znaky falešného profilu a jak ověřit identitu člověka, se kterým komunikují. Žáci nejprve sdílejí své zkušenosti s komunikací s neznámými lidmi na internetu a falešnými účty, poté hledají odpovědi na úvodní otázku a seznamují se s možnými postupy, jak falešnou identitu odhalit.
Vzdělávací oblasti a obsahové vzdělávací okruhy:	ZV a GV: člověk a společnost, jazyk a jazyková komunikace, (informatika a) informační a komunikační technologie OV: společenskovední vzdělávání / občanský vzdělávací základ, jazykové vzdělávání a komunikace, vzdělávání v informačních a komunikačních technologiích
Průřezová témata:	ZV a GV: OSV, VDO (ZŠ), MV OV: OVDS, IKT
Klíčové kompetence:	ZV a GV: k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské OV: k řešení problémů, komunikativní, personální a sociální, občanské kompetence a kulturní povědomí, kompetence využívat prostředky informačních a komunikačních technologií a pracovat s informacemi
Doporučený věk:	11+
Cíle:	Žáci: 1. si uvědomují, že kyberprostor nemusí být vždy bezpečným prostředím 2. znají možná rizika sdílení intimních materiálů přes internet 3. jsou schopni rozpoznat profil s falešnou identitou
Délka:	45 minut (včetně projekce videa)
Pomůcky:	1. PRACOVNÍ LIST 1 a 2 (pro každou skupinu) 2. LIST PRO VYUČUJÍCÍ 3. tabule/flipchart 4. psací potřeby
Postup:	1. Hodinu zahájíme tím, že postupně čteme jednotlivá tvrzení níže a požádáme žáky, aby si za každou větu, která pro ně platí nebo s ní souhlasí, udělali ve svých poznámkách čárku. Na konci postupně zjišťujeme, kdo má kolik čárek (př. kdo má 3 a více, 4 a více, 5 a více...). Díky

tomu si společně s žáky uděláme přehled, jak je pro ně téma aktuální.

Souhlasíte s následujícími tvrzeními?

- *Na sociálních sítích komunikuji každý den.*
- *Občas si píšu s někým, koho jsem nikdy nepotkal/a v reálném životě.*
- *Už jsem někdy navázal/a kamarádský vztah s někým, koho znám pouze z internetu.*
- *Už jsem někdy poslal/a svou fotku někomu, koho znám pouze z internetu.*
- *Už jsem se na internetu setkal/a s osobou, která se skrývala pod falešným profilem.*
- *Nevím, jak na sociální síti nahlásit falešný či podezřelý profil.*

2. Po zmapování tématu před projekcí filmu položíme **úvodní otázku**: *Jak můžeme poznat, kdo je na druhé straně displeje?* Necháme zaznít pár nápadů a zapíšeme je na tabuli.
3. Následuje **projekce filmu**.
Pozn.: Doporučujeme film **pustit dvakrát**. Před druhým spuštěním můžeme zmínit, že v příběhu zaznívají dvě dějové linky (holka a kluk), a každý z nich si píše s někým jiným z internetu.
4. Po projekci provedeme **reflexi emocí** prostřednictvím **jednoho slova**, kdy žáci pojmenují své pocity jedním slovem. Ptáme se: *Jakým jedním slovem byste vyjádřili poznatky nebo dojmy z tohoto spotu?* Tyto slova zapisujeme na tabuli. (Využijte i další metody reflexe emocí po filmové projekci)
5. Žáky rozdělíme do skupinek po 4–6 a rozdáme jim **Pracovní list 1 a 2** k vypracování. Žáci mají za úkol přečíst krátký příběh a zapsat své odpovědi na uvedené otázky, k odpovědím používají **ukázkový profil** obsažený v pracovním listu 2. Komunikujeme s jednotlivými skupinami a v případě potřeby je navádíme na správnou cestu.
6. Jednotlivé skupinky prezentují výsledek své práce, ostatní se mohou zapojit do diskuze a doplnit jednotlivé otázky. Možnosti odpovědí najdeme v **Listu pro vyučující**.
Na závěr hodiny se vrátíme k úvodní otázce a na tabuli si napíšeme několik možných odpovědí, které žáci nahlas formulují. Pokud nějaké důležité aspekty od žáků nezazní, učitel je doplní.

Neměly by chybět tyto možnosti:

1. Analýza profilu:
 1. zda má reálnou profilovou fotografii a jméno, které nemění příliš často
 2. má reálné přátele či followery
 3. vyvíjí aktivitu na profilu
 4. sdílí obsah, který není podezřelý či falešný
 5. sdílený obsah není často měněn a mazán
2. Interakce s osobou skrytou za profilem
 1. zašle fotografie, které jsme schopni ověřit a vyhodnotit jako reálné
 2. video hovor, při němž nemůže skrýt svou pravou identitu

Doporučení:

Ukázkový falešný profil, který je součástí této aktivity, je vytvořen týmem JSNS pouze pro tyto výukové materiály a nereprezentuje žádnou reálnou osobu. Všechny fotky použité v tomto profilu

jsou veřejně dostupné z online fotobanky. Tuto informaci můžeme v případě dotazů žákům sdělit na konci hodiny.

Zkušenosti z praxe:

Aktivita se mi jako celek moc líbí. V úvodu jsem je upozornila, že se jedná o dvě dějové linky a každý si píše s někým jiným, přesto bylo stejně nutné pustit film hned dvakrát. Samotný film velmi lákal žáky k diskuzi a dalším připomínkám a řekla bych, že se jim dost líbil. Ukázalo se, že velká část žáků má s falešnými profily již zkušenost, prostředí Instagramu je jim blízké. Někteří dokonce sami falešné profily mají. Přijde mi skvělé, že s pomocí této aktivity žáci dostanou v závěru hodiny ucelený návod, jak rozpoznat falešný profil.

Lucie Tetivová, ZŠ Botičská, Praha, 6. ročník

Aktivitu „Naši (ne)známí z internetu“ jsem testovala ve třídě, kde jsem třídní učitelkou. Aktivita je vhodně zvolená – téma je pro žáky jistě důležité. Líbí se mi krátké a výstižné video, které je srozumitelné a naprosto časově vyhovující pro otevření problematiky. Žáci mají s tématem zkušenost, volila bych spíše mladší žáky, kteří na sociálních sítích začínají samostatně fungovat. Ukázkový profil vedl žáky k zajímavým poznatkům, všímali si detailů a sami tak dali dohromady velkou část tipů na ověření profilu. Důležitá byla debata o tom, proč když o hrozbě zasílání intimních fotografií podle žáků všichni ví, se to i tak děje. Žáci se také zamýšleli nad tím, jak by se mohla osoba vyfotit tak, aby to bylo opravdu reálné.

U starších žáků může působit reflexe možná mírně opakujícím se dojmem – volila bych například ještě jednu práci ve skupinách, kdy by měli sepsat „pravidla“ pro mladší žáky/sourozence, jak se chránit před falešnými profily.

Daniela Čechová, ZŠ Strossmayerovo nám., Praha, 7. a 8. ročník

Žáky aktivita od začátku zaujala. Sedmáci v první chvíli dávali najevo, že nechápou, jak může někdo skočit na lep falešnému profilu a posílat nahé fotky, pak pochopili, že situace nemusí být tak jednoznačná. Rozhodně je aktivita pro šestý a sedmý ročník vhodná. Žáci obou tříd spoustu věcí věděli, zároveň byli schopni získat i nové poznatky a přijmout nové nápady. Aby v závěru hodiny nebyl problém stíhat, doporučuji moc se nezdržovat s úvodní aktivitou – pokud možno co nejstručněji, a větší diskuzi otevřít až po projekci a aktivitě ve skupinkách.

Roman Vaněk, ZŠ Dany a Emila Zátokových, Třinec, 6. a 7. ročník

Jak já, tak i žáci byli z aktivity nadšeni. Myslím si, že je i pro učitele velice obohacující, protože znalosti v této oblasti mají středoškoláci vynikající. Žáci pracovali výborně, ihned pochopili, co mají dělat. Spoustu věcí vysvětlili oni mně. Pouze časová dotace nestačila. Ale nebylo to tím, že bychom více diskutovali, čas měli řízený, ale i přesto jsme potřebovali na aktivitu 60 min.

Videospot je velice přínosný a úderný (hrozné slovo, ale sedí mi na to). V krátkém čase je hodně řečeno. I žáci s ním byli spokojeni. Jenom jim trochu delší dobu trvalo, než pochopili, že film má dvě dějové linky. Učitel to ví, ale oni byli překvapeni.

Žáci byli velmi aktivní v diskusi ohledně falešných profilů, orientovali se v možnostech, jak rozeznat fake profil, kde požádat o pomoc. Tato aktivita byla i pro mě velmi přínosná.

Mgr. Vladislava Řihošková, první ročník oboru kuchař a kadeřník

S KÝM SI PÍŠEŠ?

PRACOVNÍ LIST 1

Přečtěte si následující příběh a zapište odpovědi na otázky

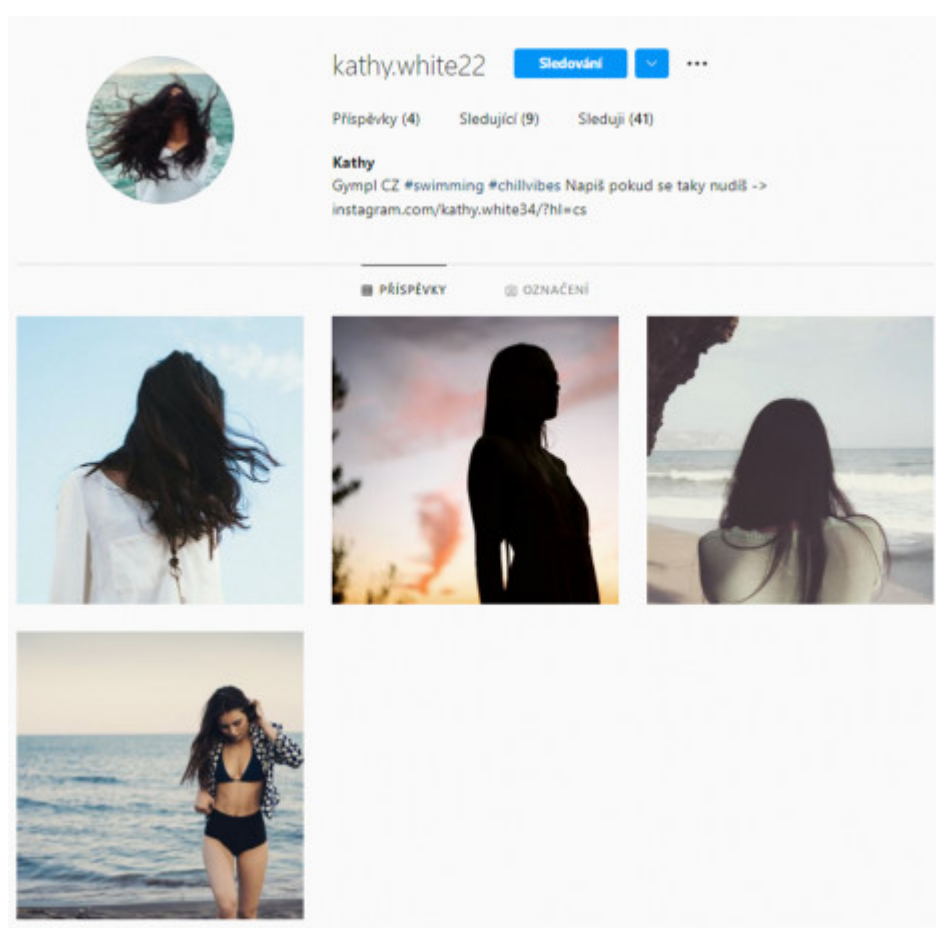
Na **Instagramu** vás oslovila neznámá osoba. Její profil se vám zdál zajímavý, a tak jste si spolu začali psát. Ukázalo se, že sdílíte mnoho společných zájmů. Vyměnili jste si i pár fotek. Tato osoba je vám sympatická.

Co když se ale za jejím profilem skrývá někdo jiný? Zkuste odpovědět na následující otázky tak, abyste našli vodítko, zda je osoba na druhé straně displeje skutečně tím, za koho se vydává. Každá otázka může mít i víc než jednu možnou odpověď.

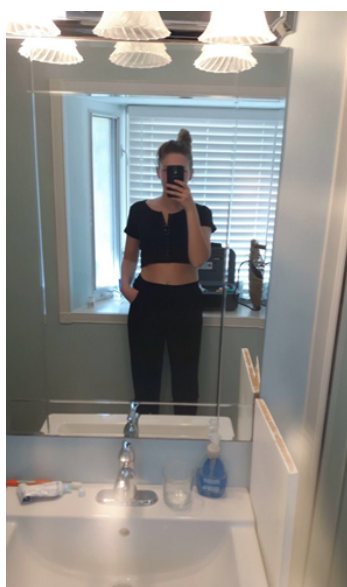
1. Podívejte se na ukázkový profil (viz níže Pracovní list 2) – co vám může pomoci odhalit, zda se jedná o falešný profil? (Můžete se zaměřit na profilové jméno, profilovou fotku, popis profilu, seznam přátel/sledujících atd.)
Napadají vás i nějaké další znaky profilů, se kterými se běžně setkáváte, které mohou znamenat, že jde o falešný profil?
2. Fotografie – jak by mohly fotografie, které se na profilu objevují, napovědět, zda jde o falešný profil? Jsou fotky, které vám tato osoba poslala, v souladu s jejím profilem?
3. Osobní komunikace – mohli byste si nějak ověřit, že s vámi opravdu komunikuje tato osoba? Jak můžete ověřit, že na fotkách je opravdu ona?
4. Z jakého důvodu lidé používají a vytvářejí falešné profily?

S KÝM SI PÍŠEŠ?

PRACOVNÍ LIST 2 – UKÁZKOVÝ PROFIL

Zaslané fotografie:

S KÝM SI PÍŠEŠ?

LIST PRO VYUČUJÍCÍ

1. Vodítkem, že se jedná o **falešný profil**, může být např.:

- podivně znějící jméno profilu
- falešná nebo žádná profilová fotka
- absence reálných přátel/sledujících
- nemá skoro žádné sledující či přátele, ale sám sleduje hodně účtů
- velmi malá, případně podivně vypadající aktivita
- velmi malá interakce s přáteli a sledujícími, žádné lajky, žádné komentáře
- mezi sledujícími jsou pouze profily, které vypadají podezřele či falešně
- osoba podezřele často mění jméno profilu nebo profilovou fotografii
- obsah, který profil přidává, se často mění, příspěvky mizí atd.
- na svém profilu uvádí další zvláště vypadající linky, kam kliknout dál

2. Fotografie:

Že se jedná o **falešnou fotografii** poznáme podle následujících signálů:

- fotografie je veřejně dostupná např. z fotobanky
- fotografii je možné najít na jiných profilech
- fotografii je možné nalézt v různých jiných kontextech na internetu
- na žádné z fotografií není dané osobě vidět plně do obličeje
- na profilu se objevují fotografie různých osob
- na profilu chybí fotografie dané osoby s přáteli / více lidmi

U **zaslaných fotek** v rámci komunikace:

- můžeme danou osobu požádat, aby se vyfotila s nějakým konkrétním textem či předmětem v reálném čase, aby neměla čas případně fotografii editovat
- můžeme zaslané fotografie vyhledat přes Google obrázky, abychom zjistili, zda se nejedná o fotografii použitou již v minulosti v jiných kontextech či převzatou z fotobanky (postup: klikneme na fotografii pravým tlačítkem a zvolíme možnost „vyhledat obrázek na webu“)

3. **Osobní komunikace** – mohli byste si nějak osobně ověřit, že to je opravdu tato osoba?

- vhodným způsobem je např. video hovor s danou osobou, kdy při vzájemné interakci nemá šanci skrýt svou skutečnou identitu
- zde je důležité pracovat s možností, že žáci budou navrhopvat osobní setkání, musí být jasně formulována a zdůrazněna nebezpečnost této varianty (a pokud bychom se o této možnosti bavili, je nutné zdůraznit uskutečnění možného setkání vždy pouze na veřejném místě, kde se běžně pohybují lidé)

4. Důvody pro používání falešných profilů

- falešné profily mohou lidé či skupiny lidí zakládat z různých důvodů
- může se jednat o vylákání fotek či získání osobních a citlivých údajů, na jejichž základě vás poté podvodník může vydírat
- zároveň mohou falešné profily sloužit i k trolení (tzv. troll je v internetovém slangu účastník online diskuzí či chatů, komentátor, který se záměrně snaží vyprovokovat ostatní uživatele k emotivní odezvě či odklonit debatu od tématu a narušit ji) a díky tomu šířit provokativní, urážlivé příspěvky a komentáře k různým tématům

Více informací můžete najít také v příloženém materiálu Otázky a odpovědi.

Doprovodné materiály:

Falešné profily na Facebooku:

<https://blog.avast.com/cs/nove-falesne-profily-na-facebooku-vznikaji-kazdy-den.-jak-s-nimi-bojovat>

Různé druhy falešných profilů:

<https://bezpecnevyberprostoru.cz/clanky/rizika/falesne-profily/>

Online komunikace a sexting:

<https://www.e-bezpeci.cz/index.php/rizikove-jevy-spojene-s-online-komunikaci/sexting>